

PRZEDMIOTOWY SYSTEM OCENIANIA EDUKACJA dla BEZPIECZEŃSTWA

Formy sprawdzania osiągnięć edukacyjnych ucznia. Ocenie podlegają:

- Prace pisemne (prace klasowe, testy, sprawdziany, kartkówki)
- Odpowiedzi ustne
- Przygotowanie do lekcji
- Prace domowe
- Aktywny udział w lekcji
- Inne formy aktywności (konkursy, prezentacje, mistrzostwa)

Na koniec semestru oraz na koniec roku ze wszystkich ocen wyliczona zostanie średnia ważona:

- Praca klasowa, test – **waga 5** (1 godzina lekcyjna)
- Sprawdzian – **waga 4** (30 minut)
- Kartkówka – **waga 3** (do 15 minut)
- Odpowiedź ustna – **waga 4**
- Praca domowa – **waga 2**
- Aktywność na zajęciach oraz udział w konkursie – **waga 2**
- Osiągnięcia w konkursie przedmiotowym – **waga 5**

Nieprzygotowanie na lekcjach EdB:

- W ciągu semestru uczeń może zgłosić dwa nieprzygotowania do zajęć.
- Za brak zadania niezgłoszonego przed lekcją uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Po przekroczeniu limitu zgłoszeń, za każdorazowy brak przygotowania uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną.
- Uczeń nie ma możliwości zgłoszenia nieprzygotowania przed pracą klasową, testem, sprawdzianem lub kartkówką **zapowiedzianą** przez nauczyciela.

Na zajęciach EdB uczeń posiada: podręcznik, zeszyt.

Podczas oceniania brane są pod uwagę: poprawność, zaangażowanie, terminowość, systematyczność oraz możliwości ucznia.

Warunki i tryb otrzymania wyższych niż przewidywane rocznych ocen klasyfikacyjnych:

1. Uczeń może ubiegać się o podwyższenie przewidywanej oceny jeżeli:
 - a) zwróci się do nauczyciela z pisemnym wnioskiem dotyczącym poprawy oceny co najmniej dwa tygodnie przed terminem rady klasyfikacyjnej;
 - b) co najmniej połowa uzyskanych ocen cząstkowych z przedmiotu jest równa ocenie, o którą się uczeń ubiega lub jest od niej wyższa;
 - c) frekwencja na zajęciach w ciągu roku szkolnego wynosi min. 75% (z wyjątkiem przypadków dotyczących długotrwałej choroby rozpatrywanych indywidualnie przez radę pedagogiczną);
 - d) usprawiedliwione są wszystkie nieobecności ucznia podczas zajęć;
 - e) przystępował w ciągu roku szkolnego do wszystkich przewidzianych przez nauczyciela form sprawdzających;
 - f) skorzystał z wszystkich oferowanych przez nauczyciela form poprawy.
2. Termin sprawdzianu/ wykonania zadania ustalany jest przez nauczyciela, jednak nie później niż 3 dni przed klasyfikacyjnym zebraniem rady pedagogicznej.

Podwyższenie oceny może nastąpić tylko w przypadku, gdy sprawdzian/ wykonane zadanie zostanie zaliczony co najmniej na ocenę, o którą ubiegał się uczeń.

3. Poprawa odbywa się poprzez napisanie sprawdzianu skonstruowanego według wymagań na daną ocenę.

Uczeń przystępujący do sprawdzianu podwyższającego ocenę końcoworoczną jest oceniany według skali prac klasowych i testów modułowych.

Czas przeznaczony na sprawdzian 90 min.

Poprawa może odbyć się także w formie ustnej jeżeli wymaga tego dostosowanie form pracy z uczniem wynikające z jego dysfunkcji.

**WYMAGANIA EDUKACYJNE Z PRZEDMIOTU EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA
ZGODNIE Z PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ ORAZ PROGRAMEM NAUCZANIA
(Jarosław Słoma, „Żyję i działam bezpiecznie” - III etap edukacyjny - zakres podstawowy)**

Temat	Ocena dopuszczająca	Ocena dostateczna	Ocena dobra	Ocena bardzo dobra	Ocena celująca
Dział I. Podstawy pierwszej pomocy					
1. Organizacja pierwszej pomocy	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje potencjalne źródła zagrożenia w kontakcie z poszkodowanym • ocenia własne możliwości w kontekście zakresu pierwszej pomocy • wymienia nazwy służb ratunkowych i podaje ich numery alarmowe • prawidłowo wzywa pomoc • stosuje uniwersalne środki ochrony osobistej • wymienia przedmioty, jakie powinny znaleźć się w apteczce np. domowej, samochodowej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „stan zagrożenia życia” • wymienia działania wchodzące w zakres pierwszej pomocy • podaje przykłady zagrożeń w środowisku domowym, ulicznym, wodnym, w lasach • wskazuje sposób zabezpieczenia się przed zakażeniem w kontakcie z krwią i płynami ustrojowymi osoby poszkodowanej 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje, kiedy wezwać pomoc i w jaki sposób przekazać informacje o zdarzeniu • wyjaśnia zasady bezpiecznego postępowania w miejscu zdarzenia • prezentuje sposoby zadbania o własne zdrowie 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje definicję, wymienia cele i zadania pierwszej pomocy • opisuje przeznaczenie środków znajdujących się na wyposażeniu apteczki pierwszej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia znaczenie podejmowania działań z zakresu udzielania pierwszej pomocy przez świadka zdarzenia oraz przedstawia jego rolę • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulow
2. Kontrola funkcji życiowych	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje osobę w stanie zagrożenia życia • podaje przykład aplikacji na telefon komórkowy wspierającej udzielanie pierwszej pomocy 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia następstwa zaburzeń czynności układów stanowiących „triadę przeżycia” • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje rolę układów oddechowego, krążenia i nerwowego dla prawidłowego funkcjonowania organizmu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę układu nerwowego, układu krążenia i układu oddechowego w utrzymywaniu podstawowych funkcji życiowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wskazuje przyczyny i okoliczności prowadzące do szybkiego pogorszenia stanu zdrowia lub do zagrożenia życia
3. Utrata przytomności	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia przytomność poszkodowanego • ocenia czynność oddychania u osoby nieprzytomnej (trzema zmysłami, przez okres do 10 sekund) • udrażnia drogi oddechowe tzw. rękoczynem czoło-zuchwa • prawidłowo wzywa pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • układa osobę nieprzytomną w pozycji bocznej ustalonej • zapewnia osobie nieprzytomnej komfort termiczny • systematycznie ponawia ocenę oddychania u osoby nieprzytomnej 	<ul style="list-style-type: none"> • zna zasady postępowania z osobą nieprzytomną • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia objawy utraty przytomności 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia mechanizm niedrożności dróg oddechowych u osoby
4. Resuscytacja krążeniowo- -oddychowa	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia przytomność poszkodowanego • ocenia czynność oddychania u osoby nieprzytomnej (trzema zmysłami, przez okres do 10 sekund) • wykonuje podstawowe czynności resuscytacji krążeniowo-oddechowej • wykonuje na fantomie uciski klatki piersiowej 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zdarzeń, w których dochodzi do nagłego zatrzymania krążenia • przedstawia sytuacje, w których można prowadzić resuscytację z wyłącznym uciskaniem klatki piersiowej • przedstawia metody zapewnienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady postępowania z osobą nieprzytomną • wymienia oznaki zatrzymania krążenia • omawia uniwersalny algorytm w nagłym zatrzymaniu krążenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „nagle zatrzymanie krążenia” • opisuje algorytm podstawowych czynności resuscytacyjnych u osoby dorosłej • wymienia warunki i czynniki zapewniające resuscytację wysokiej jakości 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zastosowanie automatycznego defibrylatora zewnętrznego (AED) oraz wskazuje na jego znaczenie dla zwiększenia skuteczności akcji resuscytacyjnej

	<p>i sztuczne oddychanie samodzielnie i we współpracy z drugą osobą</p> <ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo wzywa pomoc 	<p>bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia</p> <p>w sytuacjach symulowanych podczas zajęć</p>			
5. Zadławienia	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje podstawowe czynności pierwszej pomocy w zadławieniu • prawidłowo wzywa pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje na fantomie tzw. rękoczynny ratunkowe w przypadku zadławienia • wymienia przykłady działań zapobiegających zadławieniu u małych dzieci 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia schemat postępowania w przypadku zadławienia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie i mechanizm zadławienia 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia algorytm podstawowych czynności w zadławieniu, w zależności od wieku i stanu poszkodowanego
6. Rany, krwawienia i krwotoki	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje opatrunek osłaniający na ranę w obrębie kończyny • wykonuje opatrunek uciskowy • prawidłowo wzywa pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady zapobiegania urazom w sporcie, w domu, w pracy • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady pierwszej pomocy w urazach kończyn 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje metody udzielania pierwszej pomocy w urazach kończyn 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia objawy związane z najczęstszymi obrażeniami narządu ruchu
7. Uszkodzenia kości i stawów	<ul style="list-style-type: none"> • stosuje zasady unieruchomienia złamań kości długich i stawów (zasada Potta) • w sytuacjach symulowanych prawidłowo unieruchamia kończynę po urazie w zastanej pozycji • wykorzystuje dostępny sprzęt do unieruchomienia złamanej kończyny • prawidłowo wzywa pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia sytuacje, w których może dojść do urazów kręgosłupa • wymienia przykłady zapobiegania urazom w sporcie, w domu, w pracy • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady unieruchomienia złamań kości długich i stawów (zasada Potta) • opisuje metody udzielania pierwszej pomocy w urazach kończyn • wymienia objawy związane z najczęstszymi obrażeniami narządu ruchu 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady pierwszej pomocy w urazach kończyn • przedstawia metody przenoszenia poszkodowanych z urazem kręgosłupa 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia cel doraźnego unieruchomienia kończyny (ograniczenie ruchu, zmniejszenie bólu, ograniczenie ryzyka pogłębienia urazu, umożliwienie bezpiecznego transportu) • opisuje przykłady powikłań wynikających z urazu kręgosłupa
8. Oparzenia termiczne i chemiczne	<ul style="list-style-type: none"> • demonstruje metodę chłodzenia w przypadku oparzenia kończyny • prawidłowo wzywa pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady zapobiegania oparzeniom, ze szczególnym uwzględnieniem środowiska domowego i małych dzieci • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega udzielenie pierwszej pomocy w oparzeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie „oparzenie”, wymienia przyczyny i rodzaje oparzeń 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady postępowania w przypadku oparzenia termicznego
9. Podtopienia	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje sytuacje, w jakich dochodzi do tonięcia • wyjaśnia zagrożenia związane z wodą • wyjaśnia, jak zapobiegać tonięciu i wypadkom w akwenach wodnych • prawidłowo wzywa pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zagrożeń w środowisku wodnym • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia, na czym polega udzielenie pierwszej pomocy osobie podtopionej 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia różnicę między podtopieniem a utonięciem 	<ul style="list-style-type: none"> • odtwarza etapy pomocy w podtopieniach • podejmuje w sytuacji symulowanej czynności pierwszej pomocy po wydobyciu poszkodowanego z wody (pozycja bezpieczna, zapobieganie zachłyśnięciu i wychłodzeniu)
10. Zatrucia	<ul style="list-style-type: none"> • w sytuacji symulowanej podejmuje prawidłowe działania wobec osoby podejrzanej o zatrucie • prawidłowo wzywa pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega udzielenie pierwszej pomocy w zatruciach • podaje przykłady zagrożeń w środowisku domowym, ulicznym, w przestrzeniach podziemnych, w lasach 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje zasady bezpieczeństwa w pomieszczeniach skażonych tlenkiem węgla lub innymi gazami toksycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zatrucia tlenkiem węgla (czadem), lekami lub środkami odurzającymi, wymienia ich objawy 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia algorytm podstawowych czynności ratowniczych w zatruciach, w zależności od środka trującego
11. Pogryzienia, użądlenia, wstrząs	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia najważniejsze przyczyny wstrząsu • stosuje zasady postępowania przeciwwstrząsowego (ułożenie, ochrona przed wychłodzeniem, wsparcie psychiczne poszkodowanego) 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zagrożeń w środowisku domowym, ulicznym, w lasach • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, na czym polega udzielenie pierwszej pomocy we wstrząsie 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zagrożenia związane z wystąpieniem wstrząsu 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia algorytm podstawowych czynności ratowniczych w sytuacji wstrząsu anafilaktycznego

	<ul style="list-style-type: none"> • prawidłowo wzywa pomoc 	w sytuacjach symulowanych podczas zajęć			
12. Nagle zachorowania	<ul style="list-style-type: none"> • udziela pomocy w sytuacji ataku choroby (zawał serca, astma, udar, cukrzyca, epilepsja) • prawidłowo wzywa pomoc 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia metody zapewnienia bezpieczeństwa własnego, osoby poszkodowanej i otoczenia w sytuacjach symulowanych podczas zajęć 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zagrożeń w środowisku domowym, ulicznym 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje objawy charakterystyczne dla wystąpienia ataku konkretnej choroby 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady postępowania w atakach chorób (zawał serca, astma, cukrzyca, epilepsja, udar)

Dział II. Edukacja zdrowotna

13. Zdrowie jako wartość dla człowieka i zasób dla społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia własne zachowania związane ze zdrowiem • ustala indywidualny plan działania na rzecz własnego zdrowia • określa, gdzie w okolicy jego miejsca zamieszkania działają instytucje i organizacje świadczące leczenie, pomoc i wsparcie w przypadkach problemów zdrowia psychicznego, w szczególności świadczące usługi dla młodzieży • ocenia intensywność wysiłku fizycznego (np. na podstawie pomiaru częstości akcji serca w czasie i po wysiłku) • potrafi analizować wartość odżywczą produktów żywnościowych np. na podstawie informacji o ich składzie umieszczanych przez producenta na opakowaniu 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rzetelne źródła informacji o zdrowiu, chorobach, świadczeniach i usługach zdrowotnych • opisuje konstruktywne i niekonstruktywne sposoby radzenia sobie z emocjami, w tym negatywnymi • dobiera i demonstruje umiejętności komunikacji interpersonalnej istotne dla zdrowia i bezpieczeństwa (odmowa, zachowania asertywne, negocjowanie) • wymienia zachowania, które sprzyjają zdrowiu (prozdrowotne) oraz zagrażają zdrowiu oraz wskazuje te, które szczególnie często występują wśród nastolatków • wyjaśnia zagadnienia związane z właściwą i racjonalną aktywnością fizyczną • uzasadnia znaczenie aktywności fizycznej dla zdrowia i rozwoju, w tym ochrony przed chorobami przewlekłymi 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zależności między zdrowiem fizycznym, psychicznym, emocjonalnym a społecznym • omawia wpływ stresu na zdrowie • uzasadnia znaczenie właściwego odżywiania dla zdrowia i rozwoju, w tym ochrony przed chorobami przewlekłymi 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje podstawowe sygnały i objawy problemów ze zdrowiem psychicznym (stres fizyczny i emocjonalny, zaburzenia odżywiania, depresja kliniczna) • odróżnia czynniki środowiskowe i społeczne (korzystne i szkodliwe), na które człowiek może mieć wpływ od takich, na które nie ma wpływu • wyjaśnia związki między aktywnością fizyczną, zwyczajami żywieniowymi i dobrostanem emocjonalnym • wyjaśnia zagadnienia związane z właściwym, racjonalnym odżywianiem 	<ul style="list-style-type: none"> • analizuje tendencje związane z brakiem aktywności fizycznej wśród dzieci, młodzieży i dorosłych w Polsce • omawia krótkoterminowe i długoterminowe konsekwencje zachowań sprzyjających (prozdrowotnych) i zagrażających zdrowiu • definiuje pojęcia „bulimia” i „anoreksja” oraz wyjaśnia następstwa tych chorób
14. Styl życia a zdrowie człowieka	<ul style="list-style-type: none"> • wykonuje pomiar ciśnienia tętniczego krwi • wyjaśnia, jak można unikać picia alkoholu, palenia tytoniu, zażywania dopalaczy i narkotyków • ustala, co sam może zrobić, aby tworzyć warunki środowiskowe i społeczne, które są korzystne dla zdrowia (ochrona środowiska przyrodniczego, wsparcie społeczne, komunikacja interpersonalna, współpraca osób, instytucji i organizacji na rzecz zdrowia itp.) • wyjaśnia wpływ substancji psychoaktywnych na sprawność kierowcy 	<ul style="list-style-type: none"> • ocenia korzyści kontroli czynników ryzyka miażdżycy w populacji • definiuje pojęcie wskaźnika masy ciała (BMI) i potrafi określić do czego służy • analizuje objawy różnych rodzajów uzależnień behawioralnych, w tym uzależnienia od komputera, internetu, hazardu • wymienia wiarygodne źródła informacji na temat tendencji i skutków dotyczących spożycia alkoholu, palenia tytoniu, zażywania dopalaczy 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia czynniki ryzyka chorób cywilizacyjnych, takich jak: nadciśnienie tętnicze, cukrzyca, zaburzenia gospodarki lipidowej, otyłość • definiuje pojęcie zespołu metabolicznego (nadciśnienie tętnicze, otyłość, cukrzyca, zaburzenia lipidowe) 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia, jakie przekonania dotyczące spożycia alkoholu, palenia tytoniu, zażywania dopalaczy i narkotyków przez młodzież mogą mieć wpływ na podejmowanie wymienionych zachowań 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje tendencje związane z otyłością wśród dzieci, młodzieży i dorosłych w Polsce • wymienia przepisy prawa dotyczące używania substancji psychoaktywnych i prowadzenia pojazdów

Dział III. Sytuacje nadzwyczajnych zagrożeń

15. Międzynarodowe prawo humanitarne	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje obiekty opatrzone międzynarodowymi znakami ochrony zabytków 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia podstawowe akcje podejmowane w regionie przez Polski Czerwony Krzyż 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i określa zakres działania wybranych stowarzyszeń i organizacji, np. Polskiego Czerwonego Krzyża 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia podstawowe zasady międzynarodowego prawa humanitarnego 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia główne dokumenty ONZ regulujące funkcjonowanie obrony cywilnej w świecie
---	---	---	--	--	--

<p>16. Ochrona ludności i zwierząt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje znaki substancji toksycznych na pojazdach i budowlach • wyjaśnia, na czym polegają zabiegi specjalne i sanitarne 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia materiały, które można wykorzystywać jako zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry • wyjaśnia zasady postępowania w przypadku awarii instalacji chemicznej, środka transportu lub rozszczelnienia zbiorników z substancjami toksycznymi 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia wpływ środków promieniotwórczych na ludzi, zwierzęta, żywność i wodę 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia rodzaje znaków substancji toksycznych i miejsca ich ekspozycji 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć: „odkazanie”, „dezaktywacja”, „dezynfekcja”, „deratyzacja”
<p>17. Służby ratownicze</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia rolę i zasady funkcjonowania Państwowej Straży Pożarnej oraz Państwowego Ratownictwa Medycznego 	<ul style="list-style-type: none"> • opisuje działania podejmowane przez Państwową Straż Pożarną oraz Państwowe Ratownictwo Medyczne 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje ochotnicze służby i podmioty ratownicze, takie jak: Ochotnicza Straż Pożarna i Pogotowie Ratunkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe
<p>18. Ostrzeżenie i alarmowanie ludności o zagrożeniach</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje rodzaje alarmów i sygnałów alarmowych • wskazuje drogi ewakuacji w szkole • potrafi zainstalować w telefonie komórkowym dostępny w miejscu swojego zamieszkania system ostrzegania o lokalnych zagrożeniach 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zasady zachowania się ludności po ogłoszeniu alarmu • wyjaśnia zasady zaopatrzenia ludności ewakuowanej w wodę i żywność • wyznacza strefę bezpieczeństwa w sytuacji zagrożenia 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady ewakuacji ludności i środków materiałowych • rozróżnia zagrożenia czasu pokoju i czasu wojny 	<ul style="list-style-type: none"> • definiuje i rozpoznaje rodzaje alarmów oraz sygnałów alarmowych 	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia potrzebę przeciwdziałania panice
<p>19. Zagrożenia naturalne, budowlane i komunikacyjne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • rozpoznaje zagrożenia i ich źródła • opisuje obowiązki pieszego i kierowcy w zakresie zachowania się na drodze w momencie przejazdu karetki pogotowia lub innego pojazdu z włączonymi sygnałami uprzywilejowania 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady postępowania podczas pożaru, w przypadku wypadków komunikacyjnych, w czasie zagrożenia powodzią, w przypadku katastrofy budowlanej, wycieku gazu z instalacji w budynku mieszkalnym, odnalezienia niewypału lub niewybuchu, zagrożenia lawiną, intensywnej śnieżycy • potrafi dobrać odpowiedni rodzaj środka gaśniczego w zależności od rodzaju pożaru (np. płonąca patelnia, płonący komputer) 	<ul style="list-style-type: none"> • przedstawia typowe zagrożenia zdrowia i życia podczas powodzi, pożaru lub innych klęsk żywiołowych 	<ul style="list-style-type: none"> • charakteryzuje zagrożenia pożarowe w domu, w szkole i w najbliższej okolicy • wymienia rodzaje i zasady użycia podręcznego sprzętu gaśniczego 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia zasady postępowania w przypadku awarii instalacji chemicznej, środka transportu lub rozszczelnienia zbiorników z substancjami toksycznymi
<p>20. Zagrożenia związane z działalnością człowieka</p>	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zasady zachowania się w przypadku zdarzeń terrorystycznych (np. w razie wtargnięcia uzbrojonej osoby do szkoły, centrum handlowego) • wyjaśnia znaczenie cyberprzemocy • wskazuje niewłaściwe zachowania dotyczące cyberprzemocy • rozpoznaje znaki substancji toksycznych na pojazdach i budowlach 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia procedury postępowania w przypadku wystąpienia cyberprzemocy • opisuje właściwą reakcję w sytuacji wystąpienia cyberprzemocy • omawia wpływ środków promieniotwórczych na ludzi, zwierzęta, żywność i wodę • podaje sposoby zabezpieczenia żywności i wody przed skażeniami 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia materiały, które można wykorzystywać jako zastępcze środki ochrony dróg oddechowych i skóry 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia przykłady skutków użycia środków biologicznych, chemicznych i wybuchowych 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia pojęcie terroryzmu (w zakresie zagrożenia terrorystycznego)
<p>Dział IV. Bezpieczeństwo państwa</p>					
<p>21. System bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia i opisuje elementy składowe systemu bezpieczeństwa, jego poszczególne instytucje, charakter związków między nimi • wymienia i uzasadnia geopolityczne, militarne i gospodarcze aspekty bezpieczeństwa państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia zadania parlamentu, prezydenta, rady ministrów w dziedzinie obronności oraz elementy systemu obronnego państwa • wymienia wybrane stowarzyszenia i organizacje, takie jak Liga Obrony Kraju, Związek Strzelecki „Strzelec”, i określa ich zakres 	<ul style="list-style-type: none"> • identyfikuje wyzwania dla bezpieczeństwa indywidualnego i zbiorowego, kategoryzuje je, przypisuje właściwe znaczenie w kontekście bezpieczeństwa lokalnego oraz całego państwa 	<ul style="list-style-type: none"> • wymienia nazwy formacji służb mundurowych (w tym obrony terytorialnej) zapewniających bezpieczeństwo państwa oraz wyjaśnia zadania tych służb 	<ul style="list-style-type: none"> • potrafi identyfikować wyzwania dla bezpieczeństwa indywidualnego i zbiorowego, kategoryzować je, przypisywać właściwe znaczenie w kontekście bezpieczeństwa lokalnego i całego państwa

		działania			
22. Powinności obronne i kryzysowe władz, instytucji oraz obywateli	<ul style="list-style-type: none"> • uzasadnia rolę świadczeń obywateli na rzecz obronności oraz zadań i kompetencji władz państwowych i samorządowych w tym zakresie 	<ul style="list-style-type: none"> • orientuje się w podstawowych zasadach zarządzania kryzysowego i rozumie jego istotę 	<ul style="list-style-type: none"> • podaje przykłady zarządzeń, jakie mogą wydać władze w związku z kryzysem 	<ul style="list-style-type: none"> • wyjaśnia znaczenie pojęć „siatka bezpieczeństwa” i „infrastruktura krytyczna” 	<ul style="list-style-type: none"> • dokonuje analizy wybranych zjawisk społecznych (stany nadzwyczajne) z wykorzystaniem właściwej terminologii
23. Siły Zbrojne Rzeczypospolitej Polskiej	<ul style="list-style-type: none"> • omawia zadania Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia struktury Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podstawowe uzbrojenie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia podstawowe wyposażenie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> • omawia znaczenie Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej